

Comentari crític de *El Gat Negre, La Bota d'Amontillado i el Cor Delator,*

d'Edgar Allan POE.

Oriol Nogueras Maza /1999

www.onogueras.com / ops1979@gmail.com

1-. Ambigüitat de la situació. Joe entre el terror i 'horror versus I 'humor i el sarcasme en moments clau.

El to que envolta tots tres contes és desconcertant, no podem quedar impassibles davant l'atrocitat dels fets que se'ns narren contraposats a la manera en que són explicats per l'autor. La magnitud tràgica i terrorífica de les accions no es veu acompanyada de cap de les maneres per una argumentació del mateix caire, més aviat a l'anvers. La forma d'explicar els fets i les sensacions per part del narrador resulten sorprenentment sarcàstiques, iròniques, humorístiques, i en molts casos fins i tot còmiques. Aquest seguit d'adjectius són aplicables al llarg de les tres narracions, i la contraposició de l'horror amb l'humor es fa molt més evident en tots els moments clau de les respectives històries, aquest to sarcàstic apareix més clarament en els moments de màxim terror i crueltat. És en aquests moments àlgids de la història quan Poe decideix jugar a aquesta dualitat.

Fixant-nos en la narració del Cor Delator, es pot veure que el narrador utilitza un monòleg mig esquizofrènic que pot recrear una imatge de possible bogeria, però que alhora ratlla el to còmic, d'alguna forma produeix una visió "graciosa" del personatge. Tot el seu procedir és envoltat per una perfecció que el fa intrigant i terrorífic, però que va acompanyada d'elements satírics com la rialla cínica que li provoca el fet de pensar que el vell ni s'imagina el que succeirà:

"... pensar que era allà, obrint la porta, a poc a poc, i que ell ni tan sols no somiava les meves accions (...) davant aquesta idea se'm va escapar una ralla."1

Durant la visita dels policies el protagonista segueix tranquil, envoltat per la fredor que ha demostrat en les seves accions, però al igual que al Gat Negre, la situació de terror i horror es torna còmica en tant que el mateix personatge acaba delatant-se a sí mateix pel nerviosisme i la incapacitat de seguir amagant el crim, convertint la seva actuació sistemàtica i cruel en un fracàs que ell mateix es propina i que acaba fent del final de la història un enfrontament més entre l'horror i l'humor.

Aquest contrapunt el trobem també a la Bota d'Amontillado, potser fins i tot en major part que en l'anterior conte. Aquí tota la narració segueix l'esperit de venjança per part de Montresor, el

¹ POE. El Gat Negre i altres contes d'horror, pag. 112.

protagonista, vers Fortunato, la víctima, però segueix també un constant sarcasme i ironia utilitzada pel narrador a mida que la història creix i el tràgic desenllaç s'acosta. El caràcter còmic i burlesc és ja present en la tria del nom d'un dels protagonistes, Fortunato, fet que s'accentua encara més amb la disfressa amb que va vestit, de bufó, i que ens indica ja el seu final tràgic. El joc entre ambdós aspectes, còmic i tràgic, es produeix també en alguns fragments de la història en la vessant retòrica, en frases com ara la que Montresor utilitza en el primer encontre amb la víctima,

"Benvolgut Fortunato - li vaig dir -, aquest és un encontre afortunat..."²

i que ajuden a marcar de ben aviat una ironia que denota una crueltat i fredor del protagonista davant la seva posterior acció. Ironia que també queda reflectida en un altre moment quan el narrador explica,

"Al meu pobre amic li va resultar impossible de respondre durant uns quants minuts"³

i que ajuda a marcar ja el paper de víctima d'un, i d'assassí de l'altre. La tenebrositat de l'entorn que es narra i la possible previsió d'un final funest ens ofereixen aquest sentiment de terror a mida que avancen pel celler, contraposat constantment pel sarcasme que utilitza Montresor en aspectes com ara la repetició i fixació en el salnitre, preocupant-se per la salut de Fortunato però alhora desitjós d'acabar amb la seva vida.

La història acaba amb Fortunato tancat viu dins el celler, un final terrorífic que fins i tot ell mateix, un cop ha baixat el seu nivell d'embriaguesa, es nega a creure possible. Aquí la crueltat i l'horror de l'acció del protagonista queda definitivament ressaltada, sobretot si es contrasta amb l'actitud de Fortunato, que còmicament es pren el fet com si es tractés d'una broma, fins i tot arriba a riure, i demana amb insistència el vi d'Amontillado.

Finalment, el conte El Gat Negre no escapa tampoc a aquest doble joc, i les accions criminals del protagonista són narrades per ell mateix amb la fredor i tranquil·litat que ja hem vist en els altres personatges i que el porten a parlar de manera tranquil·la i cruel sobre la salvatjada dels seus crims. El primer d'aquests crims, el del buidament de l'ull del primer gat, se'ns explica com si es tractés de quelcom habitual, el personatge queda totalment impassible a l'acció que ha comès, al igual que quan el mata posteriorment. La fredor que mostra s'aguditza amb el to sarcàstic que és utilitzat, fet que provoca una sensació ambigua, la de terror pel crim però la de sorpresa, fins i tot gràcia, per la forma en que es narra, tot i reconèixer-se a si mateix que l'acció fou abominable. Uns mínims remordiments que desapareixen totalment amb l'assassinat del mateix gat borni. L'acció s'explica sense més, dintre un mateix ritme, i es transforma en desastrosament còmica amb l'incendi de la casa, que engrandeix la imatge de personatge cendra, marcat per un destí funest.

² POE, El Gat Negre i altres contes d'horror, pag. 38.

³ *Id.*, pag 40.

Quan apareix la imatge del gat incrustada a la paret, davant la sorpresa, l'assassí es pretén donar una resposta racional i científica dels fets, però que alhora resulta burlesca per l'encadenament de circumstàncies que creu que han succeït, i que li donen una tranquil·litat superficial.

La mort de la dona succeeix pel mateix camí que la del gat, sense remordiments, i narrada sarcàsticament, l'única preocupació que l'envolta és la d'amagar bé el cos. És un moment clau d'intensitat macabra que s'explica amb tota la tranquil·litat del món, impropri d'un parricidi. Arriba a dir:

*'Diversos plans em van passar pel cap. Per un moment vaig pensar a taller el cadàver a bocins ben petits i tirar-los al foc (...), vaig pensar a tirar-lo al pou del jardí o embalar-lo en una caixa com si fos una mercaderia, en la forma de costum, i buscar un macip perquè se l'emportés de la casa'*⁴

realment cínic, tractant el cadàver com una simple mercaderia. L'humor de la història arriba al punt de sentir-se orgullós del crim, fa broma del que ha succeït:

*"Aquí almenys la meva feina no ha estat infructuosa..."*⁵

La història acaba igual de còmica que la del Cor Delator, on el protagonista s'acaba descobrint ell mateix. Després de la burlesca diversió que li provoca no haver estat descobert pels policies, l'udol del gat a qui tant ha odiat l'acaba delatant.

Queda clar com els tres contes juguen amb aquestes polaritats de l'horror i l'humor juntament amb el sarcasme i el cinisme, probablement perseguint la formació d'un relat innovador i aguditzant la imatge del protagonista cruel a la ment del lector, ja que amb aquest contrast es destaca d'alguna manera més rellevant la frivolitat dels tres protagonistes.

2.- Estudi comparatiu dels tres personatges: La narració en primera persona junt a una aproximació psicològica.

Tots tres protagonistes, anònims en el Gat Negre i el Cor delator, i Montresor en la Bota d'Amontillado, tenen moltes coses en comú, tant en la forma de narrar les històries com en la personalitat.

Una de les primeres evidències que trobem és la narració en primera persona que s'utilitza en els tres contes. És una narració que barreja tant els sentiments personals del personatge com la descripció dels fets, dels escenaris, o de les persones, i en la que en algunes ocasions s'hi introdueixen fragments

⁴ POE. El Gat Negre i altres contes d'horror, pag. 14.

⁵ *Id.* pag. 16.

dialogats, com en la Bota d'Amontillado. És un tipus de narració que arriba a semblar real, sembla com si el que el protagonista explica hagués succeït de debò, tot i semblar una realitat una mica exagerada o, com crec que es pretén, semblar la realitat d'uns personatges pertorbats i grotescos. Una realitat que es veu encara més accentuada per l'anonimat dels protagonistes, que fa de la història un relat més versemblant.

Excepte en el Gat Negre, on hi ha una mena de carta introductòria o preàmbul al text amb el qual ens ubica una mica, la narració dels altres dos contes comença *in medias res*. El protagonista no utilitza una introducció explicativa del perquè escriu o perquè escriu sobre allò en concret, sinó que en tots dos contes la imaginació ha de treballar més en un inici per a construir-se el marc adequat, i a mida que creix la història molts d'aquests buits es van omplint però d'altres no acaben de fer-ho. Aquest és un dels trets més recurrents del gènere dels contes, i és per això que Poe es converteix en un dels seus màxims exponents, l'ambigüitat i la immediatesa resulten, tal i com s'aprecia en aquests tres contes, un dels fets més enigmàtics i alhora més ben treballats.

Fixant-nos més concretament en el Gat Negre, hi trobem des d'un inici la voluntat d'una persona que davant la mort imminent, probablement per la condemna que ha rebut pels crims, pretén donar una explicació objectiva dels fets, sense entrar a valorar-los, i traient-hi tot tipus d'importància:

"El meu desig immediat consisteix a presentar al món, d'una manera clara, succinta i sense comentaris, una sèrie de simples esdeveniments domèstics (...), que m'han aterrit i destruït (...), però que no els intentaré aclarir"⁶,

Després fa un repàs del que havia estat la seva vida fins al canvi d'actitud, fins al moment en que es llença a la beguda i comença a realitzar tots els crims. A partir d'aquí els fets es narren amb tranquil·litat fins al final, on tot i aparèixer les figures dels policies, no hi trobem cap tipus de diàleg, sinó que el monòleg arriba fins al moment en que el protagonista és descobert.

En canvi, a la Bota d'Amontillado la narració en primera persona de l'autor es veu constantment interrompuda per la interjecció del diàleg amb Fortunato. Hi ha una primera mostra del sentiment de venjança, però no s'acaba d'explicar el motiu que l'ha produït, simplement es tracta de les "Mil ofenses", que diu ha comès la seva víctima. Els moments de narració els destina a la descripció del que sent, la descripció de l'acció, i també a la descripció del lloc, un celler sinistre i cadavèric. Els moments dialogats que hi apareixen acostumen a servir per a ridiculitzar a Fortunato, ja sigui per la seva embriaguesa o per la seva vanitat.

Però de tots tres contes el que més sorprèn per la narració és la del Cor Delator. És un monòleg narratiu esquizofrènic, sembla com si el narrador patís mania persecutòria, i no para d'intentar justificar els seus

⁶ POE, El Gat Negre i altres contes d'horror, pag. 3.

actes o pensaments, una justificació que no s'encamina cap a la innocència sinó que el que pretén fer és demostrar que no és boig. Un propòsit que no aconsegueix, ja que aquest monòleg interromput per ell mateix amb preguntes i exclamacions no fa més que reafirmar la idea de perturbació mental del personatge. Al igual que al Gat Negre, no hi ha intervencions d'altres personatges, tampoc quan hi intervenen els agents, i s'aprecia durant tota la història, però sobretot al final, aquest punt de bogeria mental, que l'acaba delatant i descobrint el crim.

Pel que fa a la personalitat dels tres personatges, caldria destacar elements presents en tots ells, com ara la crueltat, la fredor i la falta de remordiments, que els fa propis d'una història de terror. Una de les coses que mantenen en comú i que m'agradaria destacar és l'actuació conduïda perfectament malgrat la suposada bogeria que els envolta. Potser una mica menys en el conte del Gat Negre, tot i que també hi és present, la premeditació del crim i la voluntat d'adquirir la perfecció és una constant que es repeteix. Ja en un inici, Montresor ens afirma:

"Un greuge queda sense reparar quan el càstig afecta al venjador..."⁷,

L'acció ha de ser tant perfecte que no ha de ser descoberta. I per bé que aquest ho aconsegueix, no com els altres dos protagonistes, que acaben delatant-se a sí mateixos. Potser en aquest punt és on hi ha una certa paradoxa pel que fa al contrast de la perfecte organització del crim per a no ser atrapats i el fet que pel nerviosisme o per la fatalitat se'ls acabi descobrint.

Tot i aquest últim punt, crec que en El Gat Negre el personatge tenia un final força clar un cop analitzada bé la seva situació. Es tracta d'un personatge que des de la cel·la afirma haver estat normal anteriorment, però que els vicis l'havien portat a cometre tots els crims, i no només els vicis sinó també la mala sort que l'envolta constantment. Sembla marcat pel destí, un personatge funest que només pot acabar el crim amb aquesta desgràcia, un final previsible observant la seva vida i la seva personalitat turmentada.

Nerviosisme i esquizofrènia són aspectes que també envolten la història de el Cor Delator i, al igual que a el Gat Negre, acaben devorant al mateix personatge. El protagonista, cruel i nerviós però alhora fred i calculador per cometre el crim, veu com els nervis i les al·lucinacions auditives producte de la bogeria el porten a auto-delatar-se en un moment en el que tot semblava resolt, esdevenint així víctima de les seves pròpies angoixes.

A la Bota d'Amontillado, però, la història no acaba així, sinó que el personatge veu acomplerta la venjança, fer pagar les insolències i alhora no ser descobert per ningú. Mogut per l'odi i el rancor, el protagonista sembla una persona molt freda i calculadora, espera el moment adequat per cometre un crim perfecte, un crim que es presenta molt més cruel que els altres, per l'enterrament en vida i alhora per l'actitud incrèdula de la víctima davant una mort segura.

⁷ POE, El Gat Negre i altres contes d'horror, pag: 37.

Sembla doncs, que malgrat les diferències argumentals i de desenllaç, els protagonistes de les tres històries mantenen molts aspectes en comú, la majoria dels quals els converteixen en figures cruels i impassibles davant dels fets comesos, irònics en molts moments i sempre hipòcrites davant les víctimes.

3-. Espais tancats com a marc dels esdeveniments relatats. Entorn social o cultural del moment del crim.

La caracterització del marc dels esdeveniments on es produeixen els crims i les accions dels protagonistes mantenen també molts punts en comú, tant en el tipus d'espais com en la descripció tenebrosa que es fa d'ells. En tots tres contes la situació culminant de terror va acompanyada d'una descripció lúgubre de l'ambient en que es produeix, del marc que envolta l'acció. Un marc que és en les tres històries un espai tancat, una mena de caixa cúbica o escenari escollit on es tanca el crim i es descriu de la manera més fosca possible, i que recorda de lluny el relat gòtic.

En el cas del Gat Negre i el de la Bota d'Amontillado trobem una coincidència bastant clara pel que fa a la localització de tots dos crims. Tots dos es produeixen a la part baixa de les respectives cases dels protagonistes, una en el soterrani i l'altre en un celler, més semblant a un cementiri que no pas a un lloc on guardar vi. La foscor i tenebrositat són elements clau en la descripció d'aquests espais a l'hora d'afegir terror a l'acció, al igual que succeeix en el Cor delator, on l'acció succeeix en una habitació també de la mateixa casa on viu l'assassí. S'observa com les tres accions transcorren en els habitatges de tots tres protagonistes, d'alguna manera sembla que l'autor vulgui situar el marc en un espai més íntim i personal, i sobretot menys pertorbable per l'exterior.

Fixant-nos més detalladament en cada espai, observem en l'entorn de la Bota d'Amontillado un marc força més terrorífic que en les altres dues històries. Després de començar la història en un exterior, Montresor es preocupa ràpidament de portar a la seva víctima en aquest recurrent espai tancat, que ja ha previst buidar-lo de criats i treballadors. Sense cap mena de dubte el lloc és "emblemàtic", un lloc on la víctima difícilment serà trobada i que evoca ja des d'un principi la idea de la mort. La constant aparició del salnitre i la humitat fa que la descripció del lloc adopti a mida que avança la història un to més intrigant. To i marc que es culminen amb l'arribada al lloc escollit per matar a la víctima, lloc proper a una cripta i envoltada per una muntanya d'ossos humans:

"Al cap més remot de la cripta n'hi havia una altra de menys espaiosa. Les parets havien estat recobertes de restes humanes amuntegades fins a la volta"⁸

La víctima serà emparedada en un lloc ple de restes de morts, una mena de cementiri que rebrà acollida

⁸ POE, El Gat Negre i altres contes d'horror, pag: 44.

a una nova víctima. Un cop Fortunato està ben lligat, Montresor tanca el mur que quedava descobert, crea un altre espai tancat en el que amagarà el crim.

Un espai tancat que es repeteix en el cas de el Gat Negre, on la dona del protagonista també és tancada per un últim mur refet per aquest mateix. L'entorn d'aquest espai, com he dit, és el soterrani, única part que va aguantar l'incendi de la casa. Un indret descrit com a fosc i lúgubre, ideal per al crim:

"Vaig decidir emparedar-lo al soterrani (...), lloc adient per a un propòsit semblant"⁹

El lloc més tenebrós com a lloc idoni per amagar un crim, amagar-lo dels demés però també per amagar-lo d'ell mateix. La foscor del lloc queda clarament remarcada en la seva descripció, i a l'igual que la història de Montresor, decideix recrear un altre espai tancat aprofitant altres murs ja existents per amagar la seva víctima. Malgrat aquest paral·lelisme, la situació no és ambientada amb la mateixa sensació d'horror que la que trobem en la Bota d'Amontillado, probablement degut a la falta d'elements necrològics que sí que trobem en el celler de Montresor i que creen un marc més aterridor.

La tercera història, com he dit, també succeeix en un espai tancat, en aquest cas l'habitació del vell. L'espai també és suposadament fosc, les situacions descrites sempre passen a la nit, tot i que en aquesta història sembla existir una menor preocupació per la descripció de l'espai però que contrasta amb un major interès per l'element subjectiu del personatge i els seus pensaments. Espai i subjectivitat que s'uneixen en un per crear al final una espècie de caixa de soroll i de batecs que fan esclatar de bogeria al personatge i que sens dubte provoquen la situació més extravagant del conte.

Com he esmentat inicialment, la utilització d'espais tancats com a marc d'esdeveniments ofereix a les històries un caràcter més íntim entre el personatge principal i les seves víctimes i alhora entre aquest mateix i el lector. Sembla que produeix un aïllament exterior que provoca la llibertat de portar a terme aquestes accions, i que d'alguna manera evita qualsevol tipus de fre o pas enrere. Un tancament i llibertat que veiem estroncat en el Gat Negre i la Bota d'Amontillado en el moment en que s'hi entremet part de l'exterior, en el moment en que la soledat els abandona i es veuen obligats a obrir l'espai, a justificar-se o amagar-se davant els agents, fet que els acaba delatant.

Pel que fa a l'entorn social dels moments descrits m'agradaria centrar-me únicament en el conte de la Bota d'Amontillado, que d'altra banda és en l'únic dels tres on és descrit amb claredat.

Sembla recreat en un món de castells, a l'època medieval, enmig de persones i ambients nobiliaris, tal i com veiem també en altres contes de Poe com La Màscara de la Mort Roja o Hop Frog. De totes maneres, i a banda de l'època, m'interessaria destacar el moment de l'any en el qual es produeix el crim, el carnaval. Com bé argumenta Manuel Broncano a la introducció del llibre utilitzat per a fer aquest treball, sembla com si l'autor utilitzés aquesta festa en la que "el sagrat es profana i el que és profà es

⁹ POE, El Gat Negre i altres contes d'horror (El Gat Negre), pag. 14.

sacralitza"¹⁰, com a justificació del crim enmig de la disbauxa. Sembla com si el protagonista trobés en el carnaval el moment adequat per a matar a la víctima, d'alguna manera treure així importància a la magnitud del crim per a poder cometre'l. Fortunato apareix disfressat, com a pallaso o bufó, i a sobre begut, fet que ajuda a ridiculitzar-lo però també a situar-lo dins el marc festiu.

D'aquesta manera, festa i entorn el justifiquen, si més no permeten el crim, i fan d'aquest mateix un acte menys greu del que en principi suposa i en el qual acaba morint un dels participants de la gresca, igual que succeeix amb la mort final de Carnestoltes.

4-. Emparedament i enterraments en vida. Presència i ús de la mort.

Els emparedaments i el tema dels enterraments en vida eren dos elements que provocaven a l'autor una mena d'obsessió, i com a resultat d'aquesta els situa com a argument principal en molts dels seus contes. Són fets que es repeteixen en moltes narracions, entre les quals hi trobem la trilogia escollida per al treball. A banda de molts paral·lelismes existents entre tots tres contes, de ben segur la mort, la manera d'administrar-la, i el posterior acte d'amagar la víctima són el que més m'ha induït a l'hora d'agrupar-los. El tema es repeteix: Assassinat cruel i enterrament de la víctima (en vida o emparedada al soterrani) tot i que el desenllaç varia en la Bota d'Amontillado ja que el protagonista no és descobert.

Si bé és cert que en el Cor Delator el mort no és exactament emparedat, s'hi percep igualment la mateixa voluntat d'amagar el crim. Tots tres personatges arriben a la conclusió de la necessitat d'amagar la víctima de la millor manera per a no ser descoberts, i tots tres acaben per amagar-la dintre la seva mateixa casa i a la manera dels monjos medievals, tapades per murs o, en el cas de el Cor Delator, tapada pel propi terra de l'habitació. Sembla que el que es pretengui amagant a la víctima sigui, per una banda, no ser descoberts per ningú, però per altra banda sembla com si d'alguna manera es pretengués allunyar el crim de la pròpia vista, soterrar-lo per així no haver de veure'l.

Aquestes intencions, però, no acaben de complir-se en cap dels tres relats, ja que cap d'ells aconseguen callar o amagar del tot la víctima, ni tan sols Montresor, que tot i no ser descobert, acaba confessant en el text l'atrocitat comesa temps enllà.

Com ja he dit en un altre punt, els personatges del Gat Negre i el Cor Delator són descoberts per la seva pròpia personalitat i el seu propi destí, es veuen incapaços de seguir amagant el que han fet, ja sigui per la mala sort d'un o per la bogeria de l'altre. Sigui com sigui, en aquests dos casos la víctima pateix l'emparedament un cop morta, fet que no succeeix en la Bota d'Amontillado. És precisament això el que ofereix a aquest relat la dimensió més cruel de tots tres contes, l'enterrament en vida. Una crueltat molt

¹⁰ POE, El Gat Negre i altres contes d'horror, Introducció Manuel Broncano, pag. 23

premeditada i en busca d'un fi molt concret, oferir una de les pitjors morts possibles a un dels seus amics. Es tracta probablement d'una de les morts més agòniques que puguin existir, i Montresor no es redimeix ni un moment a l' hora d'impartir-la. La crueltat de l'enterrament en vida és un dels temes amb els que Poe també devia haver tingut contacte en algunes fonts antigues, i que aplica en aquest text de forma implacable per donar al seu protagonista la dimensió més cruel i venjativa de tots tres assassins.

En els relats de Poe la mort és un tret molt característic i s'introdueix a la majoria de contes de terror, possiblement com a element suggestiu per als homes, davant de la qual experimenten una sensació molt particular i alhora molt diferent en cadascú segons l'etapa vital.

En els nostres tres contes de seguida s'observa l'ús de la mort que fan els seus respectius protagonistes. Sens dubte tots tres l'apliquen despietadament, sense remordiments i executant-la d'una manera salvatge. Malgrat la magnitud de les accions que protagonitzen, la raó no és ni de bon tros evident, les víctimes no els han provocat un sentiment d'odi per sí soles, sinó que és un sentiment que els provoca la seva pròpia ment malaltissa que porta als personatges a actuar de la manera que ho fan. Cap de les tres víctimes humanes amb que ens trobem, i tampoc el Gat, han suscitat algun ofensa física o moral reconeguda cap als seus botxins, simplement són aquests últims que se les han provocat a sí mateixos dins del seu cap. Ni tan sols Montresor, que diu:

"Les mil ofenses de Fortunato les havia suportades tan bé com havia pogut, però quan es va aventurar a insultar-me, vaig jurar que em venjaria"¹¹,

no és capaç d'explicar la raó concreta que el porta a matar al seu amic. Potser la té, insults, sembla ser, adulteri, etc, però la veritat és que no ho explica. De ben segur és un dels buits típics de Poe, un buit que probablement no estigui ple d'excuses i de raons sinó que un cop llegits els altres contes em porta a pensar que Montresor actua, igual que els altres, per demència, i sense cap motiu justificable.

L'únic motiu que hi veuria seria, com he dit, la voluntat d'assolir un nivell diví, arribar a ser un déu tot impartint la mort. El mateix protagonista del Gat Negre mata a la dona sense haver mostrat anteriorment odi cap a ella, simplement es tracta d'un assassinat pel fet de trobar-se enmig d'un altre.

Aquest protagonista és probablement el punt que m'he pres de referència per creure en aquesta voluntat d'igualar o superar als Deu. El nom del gat és Plutó, igual que el Déu dels inferns en la mitologia grega al que Zeus, pare dels Déus, havia fet perdre la vista segons la llegenda. En aquest cas el protagonista actua igual que Zeus, extirpa l'ull al gat d'una ganivetada, d'alguna manera sembla que hi ha un joc simbòlic en el que Poe assenyala la voluntat del protagonista. M'atreviria a dir que Poe fa actuar al protagonista com a imatge de la humanitat, que en el fons pretén igualar-se als déus, a la manera de la *hybris* en la mitologia clàssica, actuar com els déus, ser quelcom superior a la resta de mortals. El

¹¹ POE, El Gat Negre i altres contes d'horror, pag. 37.

personatge, com Adam i Eva quan mengen la poma, pretén arribar a ser déu, saber el que sap i fer el que fa, però el càstig per la supèrbia i l'enveja, igual que en la Bíblia, és implacable, la caiguda del paradís cap al món terrenal, la caiguda a la presó i a una posterior mort.

És un to crític i aspre que Poe intenta reflectir. La mort, i el que l'envolta, són utilitzats en els contes com a elements recurrents carregats de significat implícit i com a elements pertorbadors a qualsevol ser humà.

5-. Incompatibilitat de la bogeria amb l'acció conduïda perfectament. Intent de justificar la innocència i racionalitzar elements irracionals.

Aquest punt ens porta probablement a fixar-nos en major detall en el conte del Cor Delator. El seu monòleg es converteix en una constant reclamació de la seva integritat mental, de la seva cordura a partir del seguit d'actes que condueix perfectament per assolir el crim. L'esquizofrènia queda clara des d'un principi, i una espècie de mania persecutòria s'intueix també al principi i es desvetlla totalment al final. Una mania persecutòria que el porta a matar al vell únicament per la poca gràcia que li fa l'ull blau que té, i que sembla li suposi una amenaça. Amenaça que no existeix però que agafa com a excusa per a conduir un crim que el porti a demostrar que no és boig ja que de resultar perfecte i minuciós, farà que els dubtes sobre la seva cordura quedin totalment esvaïts. Tot el seguit d'actes que comet amb precaució i que l'acaben portant al davant del vell són una constant demostració d'integritat:

"... Us penseu que sóc boig. Els bojos no saben res. Però m'hauríeu d'haver vist. Hauríeu d'haver vist amb quin seny vaig procedir, amb quina cautela, amb quina precaució..."¹²

Hi ha una afirmació de la impossibilitat de l'acció conduïda perfectament amb l'acte de bogeria que suposadament té el lector percep. Existeix una admiració gairebé narcisista del que fa i del que comet, una egolatria impròpia d'un assassí que el fa estar orgullós de tot el que cometrà. Malgrat aquesta sensació de seguretat i de seny, el protagonista acaba devorat per la seva personalitat real, s'acaba demostrant que malgrat el procediment enginyós i perfecte, la bogeria i l'egocentrisme l'acaben delatant per complet. La irracionalitat general de tot el que ha succeït es torna en contra seu per a devorar-lo amb al·lucinacions i per acabar fent que es delati quan ho tenia tot totalment lligat.

Una sèrie d'actes que també trobem representats a la perfecció amb Montresor, que condueix i transforma una acció cruel com és la de l'emparedament en vida, cap a la racionalitat més absoluta. Una coherència que justifica mitjançant la pretesa excusa de les "mil ofenses" o els "insults", però que, no són més que l'excusa per a portar-lo a fer el que fa. Tot el diàleg que manté amb Fortunato l'encamina de

¹² POE, El Gat Negre i altres contes d'horror, pag. 110.

manera perfecte i meditada per a cometre un crim del tot irracional.

Una cosa similar succeeix amb El Gat Negre, on el narrador sembla pretendre racionalitzar el seguit d'atrocitats que comet. Sembla com un diari on es pretengués explicar, abans de la seva mort, el perquè dels crims, un perquè que no s'acaba trobant ja que la brutalitat dels actes fa impossible la seva racionalitat. Sembla donar la culpa a l'alcohol o al vici, però, malgrat això, no hi ha un plany per haver caigut en aquesta malaltia, simplement s'ofereix com a possible motiu del seu canvi d'actitud. Totes les brutalitats que comet són fruit de la seva tendència cap al mal en determinats moments i producte de la seva alienació. Es reconeix culpable, no es pretén en aquest cas justificar la innocència, és del tot impossible, però sí que es pretén fer dels fets simples accions puntuals sense importància i inherent a l'home, intentant introduir al mateix personatge dins un àmbit racional.

Així, sembla com si tots tres personatges, o Poe, que en definitiva és qui ho escriu, pretenguin aspirar a alguna cosa amb el text. Potser la necessitat del personatge de fer-ho saber, potser una expiació, però sempre es pretén trobar una finalitat als actes comesos i una finalitat a la redacció del text.

6-. ¿Obra com a component autobiogràfic?

No m'agradaria estendre'm llargament en aquest punt, simplement constatar diverses coses que he llegit, algunes menys creïbles que d'altres, sobre la vida de Poe extretes en molts dels casos a partir de les similituds dels personatges dels contes i el seu autor.

Tot escriptor, del gènere que sigui, introdueix en les seves creacions aspectes personals, potser fins i tot autobiogràfics, però no per això s'ha de confondre l'obra com a vida i miracles del que la escriu, i és això precisament el que ha succeït sovint amb Poe. Les coincidències amb alguns dels trets dels seus protagonistes amb la seva pròpia persona n'han acabat per arrossegar la resta de fets del contes cap a elements autènticament autobiogràfics, i en aquest punt s'ha comès un gran error. Sense entrar a defensar la vida de l'escriptor, que devia ser força tènue, segurament moltes de les coses que se li atribueixen són producte d'invençions sorgides a partir dels seus relats.

En els contes que ens ocupa, i ja per acabar, m'agradaria destacar aquest component autobiogràfic que s'ha atribuït al personatge del Gat Negre. L'adoració que patia Poe cap als Gats, el suposat alcoholisme, els temuts atacs de mal geni que podia patir ell mateix, són punts que indueixen a pensar que Poe es va tenir molt present a sí mateix per a la construcció del conte. Seria una valoració molt agosarada per la dir si això és cert o no, però tot i ser cert no es pot cometre la generalització d'agafar també la resta de contes i atribuir una mica de la personalitat de cada personatge a Poe. Molts dels crítics i també admiradors de Poe ho han fet, probablement equivocant-se la majoria de vegades, i han contribuït a enterbolir la figura d'aquest escriptor, que malgrat haver pogut tenir una vida fosca, de ben segur que ni de bon tros ho era tant com molts han especulat a partir dels seus relats.

7-. Bibliografia.

- Edgar Allan POE, El Gat Negre i altres Contes d'Horror, Introd. Manuel Broncano, trad, per Jordi Arbones, Barcelona: Vicens Vives (Aula literaria, 20), 1996.
- Edgar Allan POE, Cuentos,1, trad. Julio Cortazar, Madrid: Alianza Editorial (Libro de bolsillo: Literatura, 5506), 1998.